

המציאות הווירטואלית של נתניהו

דוד הראל

נזכרתי לאחרונה באיש שבא לקנות עיתון והמוכר מבקש ממנו 10 שקלים. אומר לו האיש: "אבל כתוב פה בפירוש 4.30 שקל!" על כך מגיב המוכר ב"אתה מאמין לכל דבר שכתוב בעיתון?" רובנו מבינים מעט מאוד בנושאים המדווחים בתקשורת. אך אם בנושא המוכר לך זיהית שקר או הגזמה, חזקה עליך שתחליט שכך יהיה גם בנושאים אחרים: הלאה העיתון. יפוטר המדווח. אין לסמוך עליהם. הלוגיקה הזו עובדת גם ברמה האישית. סיפרו לי משהו שאני יודע שאינו נכון? אסמן לעצמי את מי ששיקר או הגזים, ולהבא אתייחס לדבריו בחשדנות רבה.

אבל צריך להיזהר, כי על אמירה שאינה אמת לא נוכל תמיד להאשים אדם בשקר. אם ידע את האמת הרי ששיקר, אך אם לא ידע, אין לבוא אליו בטענות. הוא פשוט טעה, שגה. האומנם זה כה פשוט? האם נוכל תמיד לעבור לסדר היום על אמירת אי-אמת מחוסר ידיעה? התשובה היא שתלוי מי אמר, איך אמר, ומה יכולות להיות ההשלכות.

עוד בערוץ הדעות :

[אם כל-כך טוב, אז על מה אתם מתלוננים? / שאול רוזנפלד](#)
[לא תצליחו להעלים נשים / רוני בן-כנען](#)

ישבתי בשבוע שעבר בקהל בטקס חלוקת פרסי א.מ.ת, הניתנים בחסות ראש הממשלה על הצטיינות באמנות, מדע ותרבות. בפרס זכו השנה שמונה: במתמטיקה, בפסיכולוגיה, במשפט עברי ובצילום. בסוף הטקס קם ראש הממשלה, בנימין נתניהו, לשאת דברים. הוא ניגש לפודיום ללא רשימות (כך לפחות היה נראה ממקום מושבי), נשען על צדו בפוזת של מסובין בליל הסדר, זקף ראשו, הניף ידו והחל לדבר. חיוך מבוסס היה נסוך על פניו, כאילו הוא אישית אחראי להישגים של הזוכים ולו עצמו מגיעות התשבחות שהורעפו עליהם. וכל העת ניסה להרשים אותנו בשליטתו בחומר.

משתיק ומסביר

"אזרחי ישראל במצוקה"

/ מורן אזולאי

מופז אמר בדיון בכנסת כי החוקים האחרונים שקידמה הממשלה מזכירים את "1984", ראש הממשלה נתניהו הגיב לכך ואמר כי את "חוק ההשתקה" הוא מכנה "החוק לפרסום האמת"

[לכתבה המלאה](#)

בשלב מסוים סיפר שקודם לכן, כשעלעל בחוברת שלפניו, "גילה" שמתוך 90 הזוכים בעבר בפרס א.מ.ת, יש חמישה שזכו אחר כך גם בפרס נובל, וגם נקב בשמותיהם. מרשים. ואז הוא פנה בחדוות ניצחון לזוכים של השנה ואמר: "אם כן, יש סיכוי גבוה מאוד שגם אחד מכם יזכה בפרס נובל". (אגב, היה ברור כשמש שהוא בעצם ניסה להראות שהוא מבין משהו בתורת ההסתברות, לאחר ששמענו מוקדם יותר על שיטות הסתברותיות מופלאות שפיתח אחד הזוכים במתמטיקה).

הקהל גלגל עיניים במבוכה

זה נשמע נחמד, אלא שפרט קטן העיב על השמחה: מי שמתעניין אפילו במעט יודע שפרסי נובל ניתנים במספר מצומצם מאד של מקצועות, אשר למרבה הצער אינם כוללים

[שלחו להדפסה](#)

על אמת
ושקר

חפיפניקיות
וזחיחות.

נתניהו צילום:
אלכס קולומויסקי

[לחצו כאן להג
הטקסט](#)

אף לא אחד מארבעת המקצועות של הזוכים אליהם פנה. אופס! לא רק שהסיכוי עליו דיבר ראש ממשלתנו אינו גבוה, הוא בעצם אינו קיים. והייתם צריכים לראות את גלגולי העיניים של הקהל באולם ושל הזוכים הטריים על הבמה.

מן הסתם אתם אומרים לעצמכם, זה הכול? מזה אתה מתרגש? בסך הכל זרק ביבי הערה בעניין שולי, והפעם פספס. עזוב. אין פה סיפור. אז זהו, שלא. סרקוזי ואובמה טוענים, לפי הדלפות לתקשורת, שנתניהו שקרן. ייתכן. לאזרח הפשוט אין דרך בדוקה לדעת בלי גישה מפורטת לכל מה שהצהיר, הבטיח או התחייב, בציבור או בחדרי חדרים. אך במקרה שלפנינו רוב קהל השומעים מכיר את העובדות. ראש ממשלתנו שלא הכיר אותן אולי לא שיקר, אך התגלה כחפיפניק. לא עשה שיעורים, ודיבר שטויות, בלי להכין ובלי לבדוק. והכל בביטחון ובזחיחות מדהימים.

האם זהו הנואם המזהיר? האם זו גדולתו? מנהיג אמיתי לא יכול להרשות לעצמו לגלות בורות שכזאת בדברו בציבור, על אף שפרסי נובל אינם בדיוק עיסוקו העיקרי. אגב, לאחר הטקס שמעתי מבכיר לשעבר בגוף כלכלי מרכזי על ישיבות רבות עם נתניהו בהן היה מפריח מספרים ו"עובדות" מצוצים מהאצבע, לתדהמת הנוכחים. ומסתובבים עוד סיפורים על ביבי המתאר אירועים או מפגשים שהוא זוכר אישית מהעבר, וכאשר נבדקו התאריכים התברר שלא היו יכולים לקרות או שהוא לא היה יכול להיות נוכח בהם.

אם נפעיל את לוגיקת מחיר העיתון, האם יש בכלל טעם להאמין לנתניהו? ומי יערוב לנו שאינו מחפץ גם בדיונים על הנושאים החשובים באמת, אלה שבנפשנו, בדמנו ובעתידנו? פחד אלוהים.

פרופ' דוד הראל ממכון ויצמן הוא חתן פרס ישראל ופרס א.מ.ת. וחבר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

מתקשורת ראש הממשלה נמסר בתגובה: "לו הכותב היה בודק את העובדות, היה מגלה כי המתמטיקאי פרופ' ישראל אומן (זוכה פרס א.מ.ת.) והפסיכולוג פרופ' דניאל כהנמן זכו בפרס נובל בכלכלה ולא בתחומי העיסוק העיקריים שלהם. לכן, אין שחר לטענה כאילו איש מזוכי הפרס השנה לא יוכל לזכות בפרס נובל. אנו מאחלים לזוכי פרס א.מ.ת. השנה לזכות גם הם בפרס נובל, בכל קטגוריה אשר תהא".

פרופ' דוד הראל מסר בתגובה לתגובה: גם אני מכיר היטב את פרסי הנובל של אומן ושל כהנמן, בדיוק כמוכם, וכמו אותם מגיבים שהזכירו אותם. אך יש להבין ששני אלה עסקו בחלק הארי של הקריירה המחקרית שלהם בכלכלה ובבעיות מחקר מתחום הכלכלה. הם התמודדו איתן תוך שימוש בכלים מתחומי הרקע המקצועי שלהם, זה בכלים מתמטיים (תורת המשחקים) וזה בכלים פסיכולוגיים. לעומתם, אין נגיעה רצינית לאף אחד מזוכי פרס א.מ.ת. השנה לבעיות מתחום הכלכלה. כפי שכתבתי במאמר, הסיכוי שמי מהם יזכה בפרס נובל הוא בעצם אפס. וכמובן גם אני מאחל לזוכי פרס א.מ.ת. של השנה הכרה והוקרה עולמית ברמות הגבוהות ביותר (ושני המתמטיקאים, אשר אל תחומם אני יותר קרוב, כבר הגיעו לשם). אך פרסי נובל לא יקבלו.

גולשים מוזמנים להציע טורים במייל הבא: opinions@y-i.co.il